

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS A (INEVITABLE?) COMPONENT OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING AND LANGUAGE PRACTICE IN THE ERA OF DIGITAL TECHNOLOGIES

UMELÁ INTELIGENCIA AKO (NEVYHNUTNÁ?) SÚČASŤ CUDZOJAZYČNEJ EDUKÁCIE A PRAXE V ÉRE DIGITÁLNYCH TECHNOLOGIÍ

ZUZANA DANIHELOVÁ¹

¹ Ústav cudzích jazykov, Technická univerzita vo Zvolene, T. G. Masaryka 24, 96001 Zvolen, zuzana.danihelova@tuzvo.sk

Abstract

Scientific conference entitled *Artificial Intelligence – a Revolution in Foreign Language Teaching? Language Education in the Digital Age* took place on 16 October 2025 and was organised by the Institute of Foreign Languages of the Technical University in Zvolen. The intended scope of the conference covered AI, opportunities of its application, threats and challenges of its use in foreign language practice, i.e. in foreign language teaching, translation and terminology work. The organisers hosted over 50 participants from eight Slovak universities. The plenary session of the conference presented two key speakers, whose lectures discussed the application of AI in translating literature and the possibilities of implementing AI in terminology practice. The subsequent afternoon session was devoted to three sections, each with presentations dealing with practical experience with AI in teaching practice and translations and literature.

Keywords

conference, applied languages, artificial intelligence, university, terminology, language teaching

Úvod

Tradičná jesenná konferencia Ústavu cudzích jazykov Technickej univerzity vo Zvolene (ďalej ÚCJ TU vo Zvolene) usporiadaná pod záštitou rektora TU vo Zvolene Dr. h. c. prof. Ing. Rudolfa Kropila, PhD. tento rok niesla názov *Umelá inteligencia – revolúcia v cudzojazyčnej edukácii? Jazyky vo svetle digitálnych technológií* [*Artificial Intelligence – a Revolution in Foreign Language Teaching? Language Education in the Digital Age*]. Hlavný organizátor konferencie – ÚCJ TU vo Zvolene sa aj tento rok pri príprave konferencie spojil s Drevárskym kongresom a Česko-slovenskou asociáciou učiteľov cudzích jazykov na vysokých školách (CASAJC). Na odborné a kvalitatívne hľadisko konferencie dohliadal vedecký výbor v zložení: vedecká garantka konferencie – prof. PhDr. Katarína Chovancová, PhD. (Filozofická fakulta, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici), Dr. phil. Mgr. Marek Ľupták (Ústav cudzích jazykov, TU vo Zvolene), PaedDr. Peter Gergel, PhD. (Pedagogická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave), Mgr. Žaneta Balážová, PhD. (Ústav cudzích jazykov, TU vo Zvolene) a PaedDr. Darina Veverková, Ph.D. (Ústav cudzích jazykov, TU vo Zvolene).

Obsah konferencie

Zameranie konferencie bolo zrejmé už z názvu. V popredí záujmu bola umelá inteligencia a digitálne technológie, ich využitie v cudzojazyčnej praxi, či už edukácii, preklade alebo terminológii, benefity, ktoré sú s nimi spojené, no i výzvy a úskalia, ktoré treba mať na neustále zreteli. Z programového hľadiska bola konferencia logicky aj organizačne rozdelená na dopoludňajšiu – plenárnu časť a popoludňajšie rokovania v sekciách. Po rokovaní v sekciách sa účastníci konferencie opäť stretli pri spoločnom programe, tvorenom dvomi časťami. Prvou bol, po minuloročnom úspešnom pilotnom uvedení, rozhovor s prekladateľkou, po ktorom nasledovalo vyhodnotenie konferencie a spoločenské a profesionálne siet'ovanie.

Konferenciu spolu s vedúcim ÚCJ Dr. phil. Mgr. Marekom Ľuptákom otvoril prorektor TU vo Zvolene pre vzdelávanie RNDr. Andrej Jankech, PhD. Počas plenárnej časti konferencie odznali dve pozvané prednášky.

Prvú, s názvom *Kritické čítanie medzi (robotickými) riadkami: obsahové skreslenia v produktoch digitálnej éry*, predniesla univerzitná profesorka Jana Javorčíková z Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Prednášajúca v príspevku prepojila aktuálne (aj) etické otázky využívania umelej inteligencie (AI) s oblasťou prekladateľstva a výučby cudzích jazykov. V úvode prednášky zdôraznila, že neodmieta možnosti AI,

no zároveň vyzdvihla zásadnú a nenahraditeľnú rolu ľudského prekladateľa či prekladateľky v úlohe či už tvorcov prekladu alebo humánnych post-editorov. Podrobnejšie sa zamerala na niektoré nástroje AI, ich využitie v umeleckom preklade a kvalitatívnu komparáciu vybraných aspektov AI prekladov s prekladmi humánnych prekladateľov. Na základe analýzy komparácie jednotlivých prekladov identifikovala šesť oblastí, kde preklady AI vykazovali značné nedostatky: neadekvátny preklad funkčných mien, sémantické omyly, lexikálne omyly, nenáležitý výber prekladu reálií a lingvokultúram, tzv. „hypnóza originálom“ najmä na syntaktickej úrovni a halucinácie/ilucinácie (fabulovanie nepodložených informácií). Na druhej strane, výhodami AI pri prekladoch sú, podľa rečníčky, najmä čas a rýchlosť prekladu a taktiež pomerne dobré zachovanie tónu a atmosféry situácie. Výsledkom výskumu prednášajúcej je súbor pravidiel a princípov, ktorými by sa mali tvorcovia kreatívnych obsahov pri práci s AI riadiť. Tieto princípy autorka zhrnula do formy akronymu AI-ALERT, ktorý možno preložiť ako „buďte ostražití voči umelej inteligencii“. V závere zhodnotila, že AI možno využiť na generovanie podnetov aj pri umeleckom preklade, ale užívateľ AI, v tomto prípade humánný prekladateľ, musí tieto podnety kriticky vyhodnotiť (Javorčíková, 2025).

Druhý pozvaný rečník, univerzitný docent Jozef Štefčík z Fakulty aplikovaných jazykov Ekonomickej univerzity v Bratislave, sa zamerail na tému *Umelá inteligencia v jazykovom odvetví a vzdelávaní jazykových profesionálov. Je AI výzva alebo hrozba?* Docent Štefčík vo svojej prednáške predstavil nástroje využiteľné pri strojovom preklade, počítačom podporovanom preklade a terminologickej práci. Zároveň poukázal na rozdiely medzi strojovým prekladom a umelou inteligenciou. Tiež sa zamerail na aspekty prekladov a terminologickej práce, kde sa javí využitie umelej inteligencie ako prínosné, napr. brainstorming, analytické písanie, oprava pravopisu a gramatiky, vyhľadávanie informácií o téme, kondenzácia viet atď. Prednášku tiež podporil teoretickými východiskami k „AI literacy“ – kompetenčným trojuholníkovým modelom. Podobne ako prvá prednášajúca, aj on vyzdvihol pozitíva využívania umelej inteligencie, akými sú rýchlosť, rozpoznávanie formátov a vzorcov, spracovanie veľkého objemu dát. Poukázal ale aj na oblasti, v ktorých umelá inteligencia dobrá nie je: kontext, hlas, emócie, označovanie a kultúrne nuansy. Taktiež identifikoval cieľové skupiny užívateľov, pri ktorých má AI veľký potenciál využitia, ako aj konkrétne pracovné pozície v rámci jazykového odvetvia, či už klasické pozície, akými sú napríklad prekladatelia či editori, ale aj nové pozície, z ktorých spomenul „digital marketing experts, brand specialists, language content vendors či cultural mediators“. V závere prednášky sa venoval perspektívam umelej inteligencie a tiež zmenám prístupu vo vzdelávaní vo svetle AI.

Obe plenárne prednášky otvorili živú diskusiu na stále viac páľivú tému – miesto a budúcnosť AI v cudzojazyčnej edukácii a praxi. Po plenárnej časti konferencie, počas rokovaní v troch sekciách kolegyne a kolegovia z trinástich fakúlt ôsmich slovenských univerzít, odprezentovali 19 príspevkov zameraných na cudzojazyčnú edukáciu a prax a ich prepojenie s umelou inteligenciou.

Už po druhýkrát bol tradičný program konferencie obohatený o rozhovor s prekladateľkou pod názvom *Dve Paulíny*. Dr. phil. Mgr. Veronika Deáková (ÚCJ TUZVO) si pozvala prekladateľku z nemeckého jazyka Mgr. Paulínu Šedíkovú Čuhovú, PhD. (Katedra germanistiky, Filozofická fakulta, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici) a vo veľmi pútavom rozhovore nám priblížili zaujímavosti, radosti, ale aj strasti pracovného aj bežného života prekladateľky. Okrem iného odznela aj ukážka z najnovšieho prekladu knihy *Položivoty* od rakúsko-slovenskej autorky Susanne Gregor, ktorá napísala citlivý psychologický román o dvoch ženách (Paulíne a Kláre) a jemných hraniciach medzi dobrými úmyslami, konfliktom a odcudzením vo svete plnom nerovnosti (martinus.sk). Vyhodnotenie konferencie, poďakovanie za účasť, pozvánka na ďalší ročník a následné sieťovanie prebehli v neformálnej atmosfére spoločenského stretnutia.

Záver

Už viac ako desaťročie je poslaním a cieľom konferencie ponúknuť účastníkom akademickú platformu na zdieľanie skúseností, nových poznatkov a prezentovanie výsledkov vlastného výskumu v oblasti cudzojazyčnej edukácie a aplikovanej lingvistiky. Aj tento rok možno skonštatovať, že program konferencie zvolenými plenárnymi prednáškami a príspevkami v sekciách naplnil stanovený cieľ a vytvoril priestor pre diskusiu o úlohe a mieste umelej inteligencie v cudzojazyčnej edukácii a praxi.

Literatúra

JAVORČÍKOVÁ, Jana. 2025. Kritické čítanie medzi (robotickými) riadkami: obsahové skreslenia v produktoch digitálnej éry. In: *Aplikované jazyky v univerzitnom kontexte XII*. Zvolen : Technická univerzita vo Zvolene, s. 61 – 72. ISBN 978-80-228-3496-4. [online] [cit. 30-10-2025] Dostupné na <https://ucj.tuzvo.sk/sk/aplikovane-jazyky-v-univerzitnom-kontexte>

ŠTEFČÍK, Jozef. 2025. Multidisciplinary Insights into Translation Studies. Paradigm shift in the information revolution. Cham : Springer. 293 s. ISBN 978-3-031-87204-4.

<https://www.martinus.sk/3574571-polozivoty/kniha>